

ДИСКУСІЙНІ КЛУБИ ЯК ОДНА З ФОРМ РОБОТИ ШКІЛ
З ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА КУЛЬТУРИDISCUSSION CLUBS AS ONE OF THE FORMS OF WORK
OF SCHOOLS FOR STUDYING THE UKRAINIAN LANGUAGE AND CULTURE

У статті описано особливості проведення дискусійних клубів у межах Міжнародної школи україністики «Крок до України». Ініціатором і організатором навчального курсу є Міжнародний інститут освіти культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) Національного університету «Львівська політехніка».

Авторка статті звертає увагу на історію проведення шкіл з україністики у місті Львові та показує переваги вивчення української мови як іноземної (УМІ) в межах навчального курсу вищезгаданої школи.

Зроблено акцент на важливості застосування діалогічно-дискусійних технологій у навчальному процесі мовно-культурологічних шкіл. На підставі аналізу дидактичних праць з'ясовано, що дискусію вважають одним із найбільш активних методів навчання, який допомагає трансформувати освітній процес у навчання у співпраці.

Представлено модель проведення дискусійних клубів у межах Міжнародної школи україністики «Крок до України», втілення якої передбачає два етапи: 1) знайомство з відомою постаттю або презентацію теми; 2) дискусію у групі щодо почутого чи побаченого.

Розкрито структуру та зміст одного із занять на тему «Олена Пчілка та українська вишивка». Окреслено перелік завдань, які вдається реалізувати іншомовній аудиторії за допомогою такої форми навчальної роботи як дискусійний клуб. Серед них – збагачення лексичного запасу; поглиблення фонових знань про країну, мову якої вивчають учасники клубу; долучення до діалогу культур; формування соціокультурного портрета відомої українки Олени Пчілки. Видатну письменницю та громадську діячку презентовано як першу колекціонерку українських узорів, яка запровадила моду на вишивку та підготувала працю «Український орнамент» (перше видання – 1876).

Зосереджено увагу на питаннях, що викликали зацікавлення в аудиторії під час презентації та допомогли побудувати міжкультурний діалог.

Перспективним в контексті вивчення роботи шкіл україністики автор вважає аналіз тематики та методів роботи на заняттях із вивчення УМІ в межах таких курсів.

Ключові слова: українська мова як іноземна, Міжнародна школа україністики «Крок до України», дискусійні клуби, Олена Пчілка, українська вишивка.

In this article, the characteristics of conducting discussion clubs within the International School of Ukrainian Studies "Step to Ukraine". The International Institute of Education, Cultural and Diaspora Relations of the Lviv Polytechnic National University is initiator and organizer of the training course.

The author of the article draws attention to the history of Ukrainian studies schools in Lviv and shows the advantages of learning Ukrainian as a foreign language (UFL) as part of the curriculum of this school.

The article emphasizes the importance of using dialogic and discussion technologies in the educational process of language and cultural studies schools. Based on the analysis of didactic works, it is found that discussion is considered one of the most active teaching methods that helps to transform the educational process into collaborative learning.

We propose a methodological model for the conducting of discussion clubs within the framework of the International School of Ukrainian Studies "Step to Ukraine", which involves two stages: 1) introduction to a famous figure or presentation of a topic; 2) group discussion about what was heard or seen.

The structure and content of one of the classes on the topic "Olena Pchilka and Ukrainian embroidery" are revealed. The list of tasks that can be realized by a foreign language audience with the help of such a form of educational work as a discussion club is outlined. These include enriching vocabulary; deepening of background knowledge about the country whose language the club members study; engaging in a dialogue of cultures; formation of the sociocultural portrait of the famous Ukrainian Olena Pchilka. The prominent writer and public figure is presented as the first collector of Ukrainian patterns who introduced the fashion for embroidery and prepared the work "Ukrainian Ornament" (first edition – 1876).

Attention is focused on the issues that aroused the interest of the audience during the presentation and helped to build an intercultural dialogue.

From the author's point of view, the analysis of topics and methods of work in classes on the study of UFL within such courses to be promising.

Key words: Ukrainian as a foreign language, International Schools of Ukrainian Studies "Step to Ukraine", discussion clubs, Olena Pchilka, Ukrainian embroidery.

УДК 811.161.2'243:391
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.1.7>

Горда О.М.,

канд. філол. наук,
ст. наукова співробітниця
Міжнародного інституту освіти, культури
та зв'язків з діаспорою Національного
університету «Львівська політехніка»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

В останні роки спостерігаємо тенденцію до зростання кількості шкіл з вивчення української мови та культури. Виклики, що постали перед Україною та світом у XXI столітті, зокрема пандемія коронавірусної хвороби COVID-19, російсько-українська війна майже повністю перевели роботу таких шкіл у режим онлайн. Це має свої як мінуси, так і плюси:

з одного боку виникли перешкоди для іноземців, які мали мету відвідати Україну, щоб поглибити свої мовні та соціокультурні знання з україністики, з іншого – режим роботи онлайн дає змогу вивчати українську мову та спілкуватися з її носіями у будь-який час і з будь-якого куточка світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні вже маємо чимало наукових

розвідок з методики викладання УМІ, хоча ця галузь є ще доволі молодою в лінгводидактичній науці. Зокрема детально вивчено особливості розвитку полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови [4]; розроблено методику навчання УМІ для студентів-іноземців, базовану на крос-культурному підході, та доведено її ефективність [7]; ґрунтовно досліджено проблеми викладання УМІ для іноземних студентів гуманітарних спеціальностей та запропоновано методику, що базується на текстоцентричному підході, особистісній діалогічній взаємодії та має культурологічне спрямування [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Щодо особливостей організації мовно-культурологічних шкіл україністики, то вони наразі ще маловивчені. Хоча історія проведення таких інтенсивів з УМІ сягає кінця 90-х рр. ХХ ст. Тільки у Львові 17 шкіл уже провів Міжнародний інститут освіти культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) НУ «Львівська політехніка» [6], ще низку – Центр україністики при Львівському національному університеті імені Івана Франка [8], Український католицький університет [10] та ін.

Концепцію Міжнародної школи україністики «Крок до України» МІОКу, досвід її проведення та особливості використання окремих ефективних форм навчання розкрито в наших публікаціях [2; 3]. Недостатньо дослідженими наразі залишаються діалогічно-дискусійні технології в навчальному процесі мовно-культурологічних шкіл, що говорить про актуальність порушеної теми.

Мета статті – розкрити особливості проведення дискусійних клубів у межах Міжнародної школи україністики «Крок до України» МІОКу.

Виклад основного матеріалу. Школа «Крок до України» пропонує дві опції навчання: офлайн і онлайн. Прерогативою зазначеної школи є курс інтенсивного вивчення української мови як іноземної (УМІ) на різних рівнях володіння мовою (від А1 до С2) крізь призму культури України. Тривалість

навчання складає два тижні. Такий підхід вимагає від викладача дати максимум інформації за мінімум часу. Переваги та структуру курсу відображає інфографіка (див. Рис. 1).

На школі у режимі онлайн МІОК запровадив нову форму навчання, яка викликає неабиякий інтерес у слухачів – це дискусійні клуби.

Дискусію вважають одним із найбільш активних методів навчання, що допомагає трансформувати навчальний процес у співнавчання чи взаємонавчання (навчання у співпраці) [1, с. 40]. Щоб зробити цей процес цікавим і ефективним організатори школи залучають до такої форми занять з УМІ відомих особистостей сучасності або ж презентують діяльність знакових українців, якщо йдеться про минуле, чи різні культурні явища та українські народні традиції.

Модель проведення клубу передбачає два етапи: 1) знайомство з постаттю чи презентація теми; 2) дискусія у групі щодо почутого чи побаченого. Тривалість такого заняття – 90 хв., у межах цього часу 30 хв. відведено на зустріч (знайомство) чи презентацію та 60 хв. на саму дискусію.

Як це відбувається на практиці? Спершу слухачі школи спілкуються із запрошеним гостем, знаною авторитетною людиною, за посередництвом модератора, чи переглядають презентацію. Під час цих зустрічей студенти мають змогу ставити запитання гостям, обмінюватися думками і в такий спосіб долають мовний бар'єр, практикують мовлення та отримують досвід публічних виступів українською мовою. Після діалогу слухачі школи розходяться по віртуальних кабінетах і дискутують про почуте у групах з викладачем.

За час проведення таких клубів, студенти мали змогу поспілкуватися за допомогою сервісу «Zoom» з Лесею Воронюк, письменницею, журналісткою, сценаристкою та режисеркою, засновницею Дня вишиванки, авторкою документальних фільмів «Спадок нації», «Соловей співає» і «Ткацький шлях»; Назаром Савком, співаком,

Рис. 1. Курс інтенсивного вивчення УМІ в межах Міжнародної школи україністики «Крок до України»

музикантом, композитором, фіналістом шоу «Голос Країни», співавтором популярного дитячого каналу на YouTube «З любов'ю до дітей»; Миколою Ступінським, сучасним художником, який працює у техніці графіки та живопису, є автором шести персональних виставок та численних мистецьких проєктів в Україні, Італії та Китаї; Анастасією Васи́лик, дизайнеркою, засновницею бренду «Чичері», лауреаткою Міжнародного конкурсу молодих європейських дизайнерів у рамках Днів моди в Мілані, учасницею фешн-показів в Україні, Польщі, Чорногорії та Барселоні й ін. відомими персоналіями; Оксаною Юринцею, народною депутаткою України VIII скликання, професоркою НУ «Львівська політехніка»; Романом Дуткою, доктором медичних наук, професором, заслуженим лікарем України, завідувачем кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Львівського НМУ ім. Данила Галицького та іншими постатями. Окрім того, у програмі дискусійного клубу були презентації: «Ой хустино, хустиночко, мережана, шита...», «Три музи Ігоря Калинця», «Григорій Сковорода тут і тепер» та ін.

Одну з тем таких зустрічей присвятили Олені Пчілці та українській вишивці. Напередодні учасники запланованої дискусії отримали домашнє завдання переглянути фільм «Спадок нації» та прочитати текст «День вишиванки: із Чернівців по всьому світу» (його подано в підручнику з УМІ) «Ключ до України: міста і люди», Ч. 2 [5, с. 203–205]).

Тему розкривали за допомогою презентації, створеної в застосунку «PowerPoint», що складалася із 15 слайдів. Перегляд і ознайомлення зі змістом навчального матеріалу в супроводі модератора (викладача) дали змогу іншомовній аудиторії виконати низку завдань:

1. Збагатити вокабуляр, зокрема навчитися розрізняти значення слів, пов'язаних із вищезгаданим видом українського народного мистецтва: *вишивка, вишиванка, вишивання, вишиття*.

2. Поглибити фонові знання про країну, мову якої вивчають (дізнатися, коли українці одягають вишитий одяг та святкують День вишиванки, в якій обрядовості використовують вишиті речі, віртуально помандрувати розмаїтим світом українських візерунків, ознайомитися із регіональними особливостями вишиванок, багатством символів і технік вишивання тощо).

3. Долучитися до діалогу культур (іншомовної (української), рідної та інших чужоземних, носіями яких були учасники дискусійного клубу).

4. Сформувані соціокультурний портрет відомої українки Олени Пчілки, письменниці, громадської діячки, матері Лесі Українки.

У контексті ознайомлення з постаттю Олени Пчілки – першої колекціонерки українських узорів, яка запровадила моду на вишивку, акцентували увагу на внеску цієї діячки у збереження народних

орнаментів. Згадали про її наукову працю «Український орнамент» (1876, перевидання – 1978), що містить фрагменти узорів, які Олена Пчілка протягом семи років збирала у Звягельському повіті на Волині. Праця принесла авторці славу першого в Україні знавця давнього виду мистецтва.

Йшлося й про неналежне, часто з епітетом «буржуазної націоналістки», ставлення до матері Лесі Українки в радянський період та її визнання і пошанування сьогодні, зокрема мистецьку акцію до 170-річчя видатної діячки «Узори Олени Пчілки» з вишивання 24-метрового рушника орнаментами, які зібрала ця колекціонерка (подію ініціювали працівники Музею родини Косачів).

Ще одне питання, що викликало зацікавлення в аудиторії під час презентації, – творчість сучасних дизайнерок, які продовжують життя давнього мистецтва у своїх колекціях та популяризують українську вишиванку у світі. Учасники клубу дізналися, що слово вишиванка світові модниці вивчили завдяки Віті Кін та іншим українським дизайнеркам (Роксолані Богущькій, Оксані Полонець, Оксані Караванській). Віта Кін, зокрема, створила спільну капсульну колекцію із відомим брендом «Гуччі».

Звернули увагу на те, що сьогодні українські вишиванки підкорюють світ, заворожуючи людей своєю самобутністю та глибоким змістом вишивки. Чимало зірок світового рівня, зокрема Клаудія Шиффер, Ніколь Кідман, Демі Мур, Холлі Беррі, Сальма Гаєк, Сандра Буллок мають вбрання з українськими зорами.

Предметом дискусії були запитання: чому вишивка для українців – це код нації, символ української ідентичності, національний скарб, рідний оберіг та чи справедливо відводити їй таку роль? Слухачі школи переконували одне одного, що це не пафосні слова, а так є насправді й ділилися розповідями про зацікавлення українською вишивкою та вишиванки у своїх гардеробах.

Висновки. Отже, дискусійні клуби є ефективною формою роботи шкіл з вивчення українистики в іншомовній аудиторії, що дає змогу поглиблювати знання з української мови та культури, долати мовні бар'єри, розвивати комунікативні навички та вести міжкультурний діалог. Подальші перспективи в цьому напрямі вбачаємо в аналізі тематики та методів роботи на заняттях із вивчення УМІ в межах таких курсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. URL: http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/3218/1/Волкова_готово.pdf (дата звернення: 12.05.2023).

2. Горда О., Руснак О. Навчальна екскурсія як ефективна форма заняття під час літніх шкіл з вивчення мови. *Актуальні питання гуманітарних*

наук. Вип. 31. Т. 3. С. 110–114. URL: http://www.apnp-journal.in.ua/archive/31_2020/part_3/19.pdf (дата звернення: 22.05.2023).

3. Горда О., Трумко О. Міжнародна школа україністики «Крок до України» МІОКУ : способи організації освітнього процесу, форми проведення занять і навчальні ресурси. *Славистика*. 2022. Кн. XXVI/2. Београд : Славистичко друштво Србије. С. 135–141. URL: https://casopis.slavistickodrustvo.org.rs/pdf_dokumenti/2023/Slavistika%2026-2.pdf (дата звернення: 02.06.2023).

4. Дирда І. А. Розвиток полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 20 с. http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3206/1/автореферат_Дирда.pdf (дата звернення: 22.06.2023).

5. Ключ до України: міста і люди : підручник з української мови як іноземної (рівні В2–С1) / [Ірина

Ключковська, Оксана Горда, Оксана Трумко, Наталія Мартинишин, Галина Темник, Ольга Руснак]. Ч. 2. Львів : Колір ПРО, 2020. 296 с.

6. Літня школа «Крок до України». URL: https://miok.lviv.ua/?page_id=19016 (дата звернення: 16.07.2023).

7. Пальчикова О. О. Реалізація крос-культурного підходу до навчання української мови іноземних студентів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 255 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/401> (дата звернення: 22.06.2023).

8. Центр україністики. URL: <http://summer-school.com.ua/about/history/> (дата звернення: 26.04.2023).

9. Швець Г. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей : монографія. Київ : Фенікс, 2019. 529 с.

10. Школа української мови і культури. URL: <https://studyukrainian.org.ua/team-members/> (дата звернення: 26.04.2023).